

BETWEEN DRAWING

Marit Roland, Fatima Moallim och Helena Wikestam

Vad är teckning? Hur förhåller sig samtidskonstnärer till ett bildmedium som brukar beskrivas som det allra äldsta? *Between Drawing* presenterar tre konstnärskap som på olika sätt ger abstrakta ingångar till vad teckning är. Marit Roland, Fatima Moallim och Helena Wikestam arbetar med teckning i en utvidgad mening. Teckning är för dem en arbetsmetod, men framför allt ett sätt att tänka. De töjer på betydelsen av materialet papper, basen i själva teckningskonsten och de vrider och vänder på den mest centrala utgångspunkten för teckning: linjen.

Linjen delar upp den tomma ytan, något framträder. Linjen är beviset för att detta något existerar eller har existerat. En tydlig kontur kan hålla ihop detta något, som till exempel i Fatima Moallims *Svart tiger*. Kanske ser vi delar av en ryggrad som behöver sina konturer för att hålla ihop? Eller så läcker linjerna i stället ut i ett mjukt flöde av svaga konturer som i Helena Wikestams *Det som en gång var havsbotten*. Eller så kommunicerar linjerna med ett helt rum och dess mellanrum, som hos Marit Roland, då hon tecknar med pappret i stället för på det. Till Kalmar konstmuseum har hon gjort en platsspecifik installation: *Paper Drawing #37*. Hon tar sig an varje projekt utifrån rummets och arkitekturens förutsättningar. När utställningen är slut går pappret till återvinning och verket löser upp sig självt.

Utställningens titel, *Between Drawing*, handlar om att peka på mellanrummen. Det som både är och inte är. Den abstrakta konsten utmanar betraktaren att våga vara i det osäkra. Utställningen visar individuella tolkningar av iakttagelser, händelser, rumsligheter, kroppars rörelse och även något så konkret som havsbotten. Verken glider över i skulptur och måleri, men de är samtidigt teckning, mellan teckning, *Between Drawing*.

Marit Roland är den som går längst i att konkret utmana materialet papper. Hon experimenterar i sina platsspecifika verk med vad som är möjligt för henne själv att göra. Hon kramar, viker, river och bråkar med pappret. För Helena Wikestam är det helt avgörande vilken typ av papper hon väljer. Vilken nyans och struktur det har. Pappret är inte bara vilket material som helst, utan en medskapare. Fatima Moallim arbetar också hon stort, nära pappret och undviker

i det längsta att stänga in sina verk bakom glas och ram. Om solljuset gör att pappret gulnar lite gör det henne inte så mycket. Teckningen får vara oöm och stå i direkt förbindelse med betraktaren.

Teckning hör ihop med rörelse, det temporära, och kan liknas vid dansens koreografi. Det finns en ögonblicklighet i teckningens praktik som manifesteras i utställningen. Marit Roland, Fatima Moallim och Helena Wikestam har öppna förhållningsätt till vad teckning är och de drivs konstnärligt av att inte stå stilla på en och samma punkt. Rörelsen kan visa sig i verken, men finns också med i bakgrunden eftersom alla tre har performativa inslag i sina praktiker.

Teckningens rörelse kan vara hastig men Helena Wikestams metod är samtidigt tidskrävande. Med ödmjukhet inför vad naturen består av och hur jorden kommit till rör hon sig hemtamt i ett öländskt landskap hon känner väl. Verken bär sedan spår av platserns karaktär, historia och geologi. *Det som en gång var havsbotten* visar 56 individuella teckningar gjorda med egentillverkade torrpastellkritor av lera från en strandkant vid Östersjön. För Helena Wikestam är teckning både dåtid och framtid, ett sätt att tänka kring den geologiska tiden och handgripligen jobba med marken, historien och förändringen. Enligt geologerna har det tagit naturen cirka tusen år att åstadkomma varje millimeter kalksten. Teckningarna utgör tolkningar av denna svindlande tidsrymd.

Att vandra, att vara i rörelse, påminner om Fatima Moallims sätt att ta sig an världen, men hon befinner sig i stället gärna i stadsrummet, iakttar människor och de av människan byggda rummen. Marit Roland inspireras både av natur och kultur och länkar i sina tecknade handlingar ihop arkitekturen på Kalmar konstmuseum med Helena Wikestam och Fatima Moallims verk. Alla sträcker de sig ut mot stadsparken och träden utanför det stora fönsterpartiet.

Sara Hemmingsson
curator
Kalmar konstmuseum

MARIT ROLAND

Paper Drawing #37

Marit Roland, född 1981 i Kristiansand Norge, bor och verkar i Oslo. Hon delar sin tid mellan ateljén och arbetet som konstpedagog på Nationalmuseum i Oslo och beskriver sig som en undervisande konstnär. Hon har länge varit intresserad av vad konst gör med människor. Det var även en drivkraft till att hon lämnade det figurativa tecknandet bakom sig, för att i stället ägna sig åt platsspecifika installationer och performance. Hon har utvecklat metoder där hon konsekvent utmanar papprets gränser och konstens illusioner om rumslighet, yta och djup.

För Marit Roland handlar teckning mer om handling och idé än om traditionella tekniker. Hon använder hela sin kropp när hon tecknar och ofta vet hon inte vart hon själv slutar och teckningen börjar. Teckning representerar oändliga möjligheter och är en av de mest tillgängliga och demokratiska konstformerna som finns. Det kan vara en skiss på en servett, en cirkel tecknat med en pinne i sanden eller en snabb krumelur i ett anteckningsblock. Marit Roland värdesätter det där omedelbara och tillgängliga, det ger henne frihet i de konstnärliga processerna.

Länge var det figurativa tecknandet en självklar del av hennes konstnärliga identitet. Men så tog projektet *Paper Drawings* sin början under de sista åren på masterutbildning i fri konst på Konstakademien i Trondheim, 2011–2012. Hon hade då en konstnärlig kris och ifrågasatte varför hon skulle fortsätta som konstnär. Hon insåg att hon behövde utmana sig själv, testa gränserna och utforska andra sätt att arbeta med pappret. Var det möjligt att fortsätta teckna men släppa pennan?

Hon längtade samtidigt efter att på något sätt komma närmare konsten och arbeta med det förgängliga. Hon visste bara inte hur. I sin ateljé målade hon väggar i mörkgrå och ritade först täta blyertslinjer på stora och långa vita papper som hon satt upp horisontellt på väggen. Pappret blev i sig självt en linje mot den mörkgråa väggen. När hon en dag kom till

ateljén för att ta ner pappret lät hon det halvvägs hänga kvar. Hon betraktade det vita pappret och såg återigen linjer. Nu på väg ut i rummet. Det fick henne att börja testa att arbeta med pappret på ett nytt sätt och det blev upptakten till *Paper Drawings*. Samtidigt blev det en performativ handling, när hon sedan tog pappret med sig ut från ateljén till andra miljöer.

Konst uppstår inte i ett vacuum, påpekar Marit Roland. När hon hade sin konstnärliga kris och fick modet att lämna det trygga och invanda tecknandet, samlande hon kraft från många håll. En inspirationskälla var den brittiska konstnären Richard Long. Framför allt hans ikoniska verk *A Line Made by Walking* från 1967. Verket består av en lång linje i ett gräsfält som uppstått när han vandrat fram och tillbaka. Abstraktion och koncept i ett tecken. Betydelsefull har också den belgiska performancekonstnären Francis Alÿs varit, för hans fascinerande förmåga att skapa konst av enkla återupprepande handlingar. Liksom den tyska målaren och installationskonstnären Katharina Grosse för hennes arbeten med volymer och offentliga rum.

FATIMA MOALLIM

Observation, Olympics 14 och Svart tiger

Fatima Moallim, född 1992 i Moskva, uppväxt i Småland och idag baserad i Malmö. Sin första soloutställning, *Leila*, hade hon 2021 på Växjö konsthall, staden hon växte upp i. Utställningen rörde sig kring minnen och upplevelser från uppväxten. Genombrottet kom 2018 med det performancebaserade projektet, *Flykt-Englandet*. Det handlade om minnen och berättelser och hennes föräldrars flykt från Somalia, via Moskva till Småland. I ett uppmärksammat performance på Moderna Museet i Stockholm tecknade hon delar av projektet inför publik direkt på en vägg. 2024 ställde hon ut på Konstakademien med utställningen *Viljan att leva* där hon visade storskaliga teckningar som nu dragit åt ett måleriskt håll. Utställningen baserades på verk som kom till i New York, då hon 2022 var där via Konstnärsnämndens ettåriga IASPIStipendium.

Arbetsmetoden är intuitiv och hon strävar efter att linjerna aldrig ska stå still. Hon har inte något facit klart för sig och teckningarna görs helst i en enda sammanhängande rörelse vid ett tillfälle. Hon går inte gärna tillbaka, ändrar eller lägger till. När det är klart är det klart. För Fatima Moallim är det själva definitionen av teckning – att inte gå tillbaka. Ett signum har blivit storskaliga teckningar på papper med vanlig Bic-penna. På senare år har hon gått vidare till att använda mer blyerts och oljekrita i bland annat rött, blått och grönt.

Hon arbetar gärna utforskande, i till exempel performance gestaltar hon olika känslolägen och stämningar på en plats eller i ett rum. Oavsett vilket material hon väljer liknar processerna varandra, hon vet inte vart det hon sätter i gång ska ta vägen. Idéerna kommer ofta när hon åker buss, tunnelbana eller tåg, iakttar människor, landskap, miljöer och arkitektur. Hon har alltid block och penna med sig, ser mönster, kartor, siffror och bokstäver och ibland letar sig något in i en ny teckning.

Teckning och själva tecknandet är för Fatima Moallim förknippat med direkthet, ett sätt att kommunicera. Hon tecknar minnesbilder, vardagliga situationer och hemligheter som inte kan beskrivas med ord. Titlarna kommer efteråt. Titeln till teckningen *Olympics 14* (2024), som tillhör en serie, är exempel på hur hon inspireras av sin omvärld där hon för tillfället befinner

sig. Vid tiden arbetade hon i Paris och inspirerades av staden, metron, människorna och den stundande olympiaden. Men det konkreta blandas samtidigt ofta med det undermedvetna, och hon kan inte alltid förklara hur titlarna kommer till.

När hon gör sina verk är kroppen en viktig medskapare. Kroppen är som en måttstock och hur mycket tyngd hon lägger i en rörelse eller trycket i pennan är en del av processen att teckna. Känslorna vid tillfället styr och hon strävar efter rörelse och en koreografi där allt sammantaget stämmer. Pennan får styra och linjens rörelse följer energin för dagen.

En strävan är att verken ska beröra och hon vill att det finns en närvaro. Hon jämför det lite med att läsa poesi, vilket hon inspireras mycket av. I likhet med hur det kan vara att ta till sig poesi, tycker Fatima Moallim att vi inte ska vara så rädda för osäkerheten. Beträktaren behöver inte veta exakt vad allt betyder. Bilderna får tala för sig själva. Hon värnar om att inte ta bort det spontana och naiva, att få vara i ett ovetande tillstånd. Likt en besvärjes mot omgivningens förväntningar och hur en människa bör vara i den här världen.

HELENA WIKESTAM

Det som en gång var havsbotten

Helena Wikestams process är eftertänksam och intuitiv. Det handlar om att reducera och väga av besluten och det handlar om nyanser och skiftningar mellan ljus och mörker. Det finns ett meditativt stråk i verken och upplevelserna av dem förändras också beroende på hur ljuset faller. Det är lite som det är med naturen självt, vi upplever dagarna och omgivningen olika beroende av vädrets skiftningar och om marken är bränd av solen eller mättad av fukt.

Helena Wikestam, född 1972 i Borgholm, bor och verkar på Öland och är utbildad vid Malmö Konsthögskola 1998–2003. Sedan många år tillbaka arbetar hon med den öländska marken som sin tematik. Teckning har genom åren utgjort en bas men hon har rört sig mer mot måleri. Hon arbetar även med fotografi och text, i perioder skriver hon lika mycket som hon tecknar och målar.

Oavsett vilket material hon väljer att använda, går hon i dialog med det öländska karga landskapet. I projektet *Jag är mer mark än människa* (2023) bestod verken av flera lager av spår från mark och växter. Hon arbetade då med pigment från röd och grå kalksten, lera och jord. Tygerna hon använde till canvas var färgade med avkok från döda enbuskar och växten vejde som ger en blå färg. De senaste åren har hon tillverkat egna torrpastellkritor gjorda av pigment från jord och kalksten. Ett hantverk och en långsam process, men det är sen hon började med detta som saker och ting har fallit på plats.

Leran hon samlat in till *Det som en gång var havsbotten* och gjort kritor av, är en bit av en geologisk process där linjen sträcker sig ut från papperet bakåt i historien då sedimenten bildades, hur landhöjningen drog havet tillbaka, torrlade en havsbotten och hur havet nu på nytt stiger mot kusten och omformar ett landskap. *Det som en gång var havsbotten* är till synes abstrakta teckningar, men Helena Wikestam beskriver det samtidigt som att leran och platsen är konkreta, liksom de geologiska processerna, det som har varit och i synnerhet det som kommer.

Valet av papper är viktigt, hon lämnar inte något åt slumpen, papprets ton och kvalitet blir en del av verket. Till *Det som en gång var havsbotten* valde hon ett papper för torrpastell och som färgmässigt har en svagt rosa ton. Hon fann att hennes kritor fäste bra i det ganska mjuka pappret och att en svagt grön ton från leran stod sig fint mot det rosa. Hon beskriver hur hon tycker om skörheten i papperet, då det är ganska tunt och att kanterna inte är rakskurna. Det finns en känslighet i materialet, både papperet och kritorna, som tilltalar henne och som är en förutsättning för att hon ska kunna göra verket så som hon vill ha det. När de individuella teckningarna nu för första gången sätts samman bildas en sammanhängande enhet.